

FOOKUSES KAIE KÕRB JA STANISLAV JERMAKOV

8. ja 10. novembril esietendusid Estonias uuslavastustena meil varemgi tuntud balletid, Raveli "Daphnis ja Chloë" ja Bizet' — Štšedrini "Carmen".

Võrreldes muusikateatri teiste zanritega on asi balleti puhul mõneti keerulisem. Kui pole tegemist restauraatori-kompilaatori, vaid tõeliselt loova ballettmeistriga, siis sünnib koreograafiline tekst ju iga lavastuse puhul uuesti. Nii on see (osaliselt) ka Raveli ning (täielikult) Bizet' — Štšedrini balleti puhul. Aga analüüsida uut koreograafiat kahe etenduse põhjal, sellele ei riski küll välja minna. Ja kas see peale spetsialistide veel kedagi huvitakski?

Koreograafilisest lahendusest nõndapalju, et põnev on kõrvuti näha kaht nii erinevat käekirja. **Murdmaa** Daphnise, Chloë ning nümfide koreograafia (kahju, et laval ei saa mõnda episoodi esitada aegluubis), millele lisab kontrasti muude tegelaste muusikast välja kasvav hoopis räägem tantsujoonis, mõjub graatsilise sulejoonisena. Koreograaf on leidnud erivärve iga tegelase või tegelaskrupi iseloomustamiseks.

Selle kõrval on külalislavastaja **Smoriginase** (Leedu) jõulised pintsli tõmbed otsekuu raiutud järskude liigutuste jada. Sihilik enesepiiramine, aga ka väljapeetus.

Orkestrist. Mis fantastiline muusika! Raveli värelev helimaastik, helivärvide müriaad. Samas kõrval Bizet' ürgtuttavad, ent kulumatud meloodiad, millele Štšedrin andnud rütmierksa rüü. Tundub, et orkester ja dirigendid (**Jüri Alperten** ja **Norman-Illis Reintamm**) naudivad seda ka ise. Partituur on hästi läbi töötatud ning kui Alperten lisab oma emotsionaalsuse, on tulemuseks muusikaelamus.

Kaie Kõrb ja Viesturs Jansons
Fotod: Harri Rospu

ilusasti paigas ja realiseerub valgustajate ning etenduse juhi **Jüri Kruusi** pingsate püüdluste tulemusena. Loodan, et meie omad külaliselt õppisid.

"DAPHNIS JA CHLOË"

Ravel on selle balleti puhul ütelnud — mu unistuste Hellas! **Murdmaalegi** näib too karjuseidüll lähedane olevat. Ikka ja jälle pöördub ta selle poole tagasi (Estonias 1966, 1972; Moskva Noor Ballett 1969; Maria Teater 1974; Pécsi Ballett 1976; Kiievi Ševtšenko-teater 1979). Ilmselt on käesolev variant kõige täiuslikum, eelnevaid kogemusi arvestav uuele tasandile tõus. Koreograaf areneb rezissöörina pidevalt. Viimastes töödes võib üha enam tabada head atraktiivsust.

Põnevalt, paljukõneleva kujundina mõjuvad seekord üle lava lendlevad kardinad. See toob toreda dünaamilisuse. Siiski leidub ka probleeme. Esiteks juba nimetatud must foon ja teiseks koori asetamine tagaplaanil poodiumile (Raveli parti-

Inna Sõrmus ja Stanislav Jermakov

tust läbi elav. Plastiline joonis kindlalt paika pandud. Jermakovist sai üks selle balletiõhtu tippe.

"CARMEN"

Millised kuulsused on ennast selle balletiga tantsuajalukku kirjutanud! **Zizi Jeanmaire**, **Maia Plissetskaja**, **Marcia Haydée**, **Alicia Alonso** — maailmanimed. Estonia lavastus tõstab meie **Kaie Kõrbi** kindlalt nende kõrvale.

Jurijus Smoriginas valis oma Carmen-visiooni aluseks Raveli "Bolero" lahenduse: naine ja mehed tema elus (meenutagem vaid Burmeistri "Bolerot" Ülle Ullaga). Lavale tuleb saatuslik naine. Laval on Don José oma kamraadidega, hiljem lisandub neli toreadoori valgete(!) *corrida*-keepidega. Smoriginas on teatri meesrühma tantsu pingestanud, tantsu tempereerinud. Raveli balletis seevastu võis märgata neid, kes ei tantsinud, vaid tegid tantsumme oma suhteta toimuvasse.

Viesturs Jansonsi Don José ei armu Carmenisse korrapealt. Sütti-

Orkestrist. Mis fantastiline muusika! Raveli värelev helimaastik, helivärvele müriaad. Samas kõrval Bizet' ürgtuttavad, ent kulumatud melodiad, millele Štšedrin andnud rütmierksa rüü. Tundub, et orkester ja dirigendid (Jüri Alperden ja Norman-Illis Reintamm) naudivad seda ka ise. Partituur on hästi läbi töötatud ning kui Alperden lisab oma emotsionaalsuse, on tulemuseks muusikaelamus.

Kunstnikutöö. Andris Freibergs (Läti) on kaheldamatult arvestatav kunstnikuisiksus. Nii mõnedki tema kujundest toovad esile assotsiatsioone, näiteks (vangla?)värava kujund "Carmeni" alguses, lavapinda ümbritsev *corridabarjäär*, mis ühendab mõlemat balletti, koonusekujuliselt riputatud kangad "Daphnises". Ent jääb ka küsitavusi, mis tulenevad muidugi siinkirjutaja maitsest ja arusaamadest. Esiteks — must foon. Kas see ikka annab karjuseloos seda kevadhõngu, helgust, idüllit, täis heledat päikesepaistet, mida muusikas tunnetame? Ja "Carmeni" meesrühma mustad kostüümid mustal taustal, mis neelab tantsu. Täielik maitseväärtus minu jaoks on keset lava püstitatud stiliseeritud *phallos* ja selle kohal ripuv.... Kas niisugune otseütlemine on ikka kunstipärane?

Eelmise lõigu nurinaid võtab ehk veidi tagasi Lloyd Sobeli (USA) tõeline loometöö. Valguspartituur on

Killevi Sevtsenko-tele 1979). Ilmselt on käesolev variant kõige täiuslikum, eelnevaid kogemusi arvestav uuele tasandile tõus. Koreograaf areneb režissöörina pidevalt. Viimastes töödes võib üha enam tabada head atraktiivsust.

Põnevalt, paljukõneleva kujundina mõjuvad seekord üle lava lendlevad kardinad. See toob toreda dünaamilisuse. Siiski leidub ka probleeme. Esiteks juba nimetatud must foon ja teiseks koori asetamine tagaplaanil poodiumile (Raveli partituuri kuulub ka vokaalne osa, mille Jüri Rent ja Anne Dorbek kvaliteetselt realiseerivad).

Nimiosalistest rääkimata andsid kahel esimesel etendusel oma parima Daphnist võrgutav Lysénion (Tatjana Kilgas, Kaire Kasetalu). Chloëd ihaldav Dorcon (Andrus Kämbre, Juri Mihhejev) ning võllarog Bryaxis (Vladimir Klepinin, Sergei Fedossejev). Nümfide ansamblilt nõuaksin aga pehmemat *pliid* (sujuvat laskumist põvelihigest).

Inna Sõrmus (Chloë) on oma hapruses, kehavalitsemises, ansamblisse sulamises rolli ilusasti sisse elanud. Ta suudab olla muutuv. Võrreldes tema Sonjat ("Kuritöö ja karistus") praeguse karjustüdrukuga — on tantsija rikkus nii erinevaid rolle omaks võtta. Stanislav Jermakov (Daphnis) on alles teist hooaega Estonias, aga käinud areneva lava-inimesena juba märkimisväärse tõusutee. Tema karjus on hingeliselt väga puhas, siiras, ahastust ja armas-

"Bolero" lahenduse: naine ja mehed tema elus (meenutagem vaid Burmeistri "Bolero" Ülle Ullaga). Lavale tuleb saatuslik naine. Laval on Don José oma kamraadidega, hiljem lisandub neli toreadoori valgete(!) *corrida*-keepidega. Smoriginas on teatri meesrühma tantsu pingestatud, tantsu tempereerinud. Raveli balletis seevastu võis märgata neid, kes ei tantsinud, vaid tegid tantsusamme oma suhteta toimuvasse.

Viesturs Jansoni Don José ei armu Carmenisse korrapealt. Süttimiseks läheb aega. Ta nagu aimaks oma saatust ette (vastandina ooperile ei kuulu saatusaaria Carmenile). Esitus on veenev ja kindel.

Omaval ajal sai Carmen Kaie Kõrbi diplomitööks. Siis ta mängis seda rolli (hästi!), nüüd ta on see naine, kes ei saa oma tundeid sundida, kellelt ei saa armastust paluda. Baleriin on praegu erakordselt heas vormis. Milline kaunis, heade proportsioonidega siluett! Kirjutan sellest, sest keha on tema instrument — ta väljendab oma tundeid ja hingeseisundit nimelt keha, hoiaku, ülitäpse liigutusega. Kaie Kõrbi Carmen tõuseb kogu balletiõhtu fookusse. Ühkelt sammub see naine oma saatusese vastu.

Ehk on praeguses "Daphnises" ja Chloës" ning "Carmenis" veel mõni lahtine ots? Ometi julgen väita, et uus balletiõhtu lisab Estonia repertuaari värsket värvilaigu.

HEINO AASSALU